

Květinou udej mi tón

její barvou naznač odstín
a vůní její dej proklát
mé srdce. Já budu ti zpívat,
ať jméno mé dojde naplnění,
poručím štětci ať práce má
nabude smyslu.

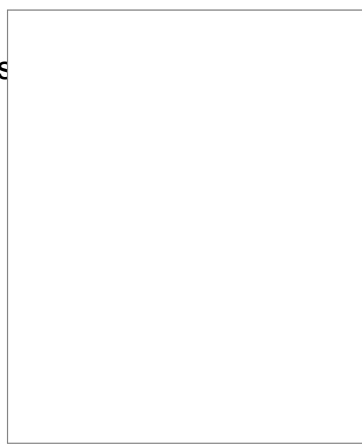
Co nevyjádří slovo
co nezachytí barva
to dám ti
celou svou duší.

Zas koupu se v barvách
a znovu se rodím
když Milovaný krásy mi ukazuje
Mě hlava se motá, z něj zpitý se modlím
když les mi svou písni
do srdce prozpěvuje.

Joe Spěváček

Květiny

Ne v hmotném vlastnictví, ale v myšlenkách je
Džagadíš Čandra Bose (1858 – 1937)

Květina je nejen jedním z nejkrásnějších přírodních jsoucen, ale i univerzální symbol božství a osvícení. V Indii i na Dálném východě lotos a leknín, který rozkvétá na hladině jezera a jehož kořeny jsou v bahně, se těší velké úctě.

Avšak pro člověka Orientu a člověka Západu květina znamená něco jiného. Vyplývá to ze světového názoru, orientální je biocentrický, západní antropocentrický. Prvý je orientován na ryzí bytí, sein, druhý na haben, mít, vlastnit.

Japonský básník Bašó (1644 – 1694) si jednou na procházce všiml rostliny v živém plotě. Přistoupil blíže, pozorně se díval a zjistil, že je to bezvýznamná divoká rostlinka, které si kolemjdoucí ani nevšimnou. Své pocity z tohoto setkání vyjádřil klasickou formou haiku:

Když se rozhlédnu

vidím, že na zídce

kvete nazuna!

Aniž by vyslovil nějakou zvláštní poetickou myšlenku, poslední dvě slabiky, zvané kana, vyjadřují obdiv, chválu a radost, takže se nejlíp překládá vykřičníkem.

Bašó tak jako novodobý hlubinný ekolog, kontemploval – hleděl na květinu tak dlouho, až s ní splynul v jediný celek. Ví, že má hodnotu sama o sobě a tiše odchází, aniž by se jí dotkl, nechává ji žít svým způsobem. Tak mu květina znázorňuje celý vesmír, celistvé bytí.

Diametrálně odlišný je postoj ke květině anglického básníka 19. století lorda Tennysona, který rovněž na vycházce se kochá neznámou květinou, aby pak napsal:

Květinko v puklině zdi

vyjmu tě z trhliny

držím tě s kořenem, celou v ruce.

Květinko, a kdybych mohl pochopit

co jsi, s kořeny a celá, celičká,

poznal bych, co je Bůh a co je člověk.

Tennyson neodolá pokušení botanika, musí na květinu sáhnout, mít ji v hrsti, tj. mít, vlastnit, vyrvat ji s kořeny, čímž ji zničí.

Botanika či mělkého ekologu zajímá ne květina sama o sobě, ale jaký má stonek, tvar listů, počet okvětních lístků a tyčinek. Analyzuje ji, rozpitvává, čímž květinu umrtvuje. Mělký ekolog nejvýše květinu vydloubne a přesadí do květináče či do své zahrádky. Když

se rostlina vzácně ujme, nadouvá se pýchou, jaký je milovník přírody. Je to jeho květina, vášnosta je jejím vlastníkem. Jeho pocity vyjadřuje Goethe:

Šel jsem lesem

jen tak sám

a neměl jsem záměr

něco hledat.

Ve stínu zřel jsem

květinu růst

jak hvězdy jasnou

jako oko krásnou.

Vyhrabal jsem ji

i s kořínky

a přenesl do zahrady

k pěknému domu.

A pěstoval jsem ji dál

na tichém místě

a nyní dále roste

a kvete stále.

Pro Goetha květina je živá a tak ve vášnivém bojovníkovi proti fragmentaci přírody nabývá vrch bytí, tj. forma existence, v níž po ničem netoužíme, protože pociťujeme sounáležitost se síťovým celistvého života. Tennyson je typickým představitelem západní průmyslové civilizace, v níž se na 1. místo hodnot prodrala touha po penězích, slávě a moci.

Tajný život rostlin

Abych vyvrátila ryze materialisticky pojatý článek v Rudém právu, zveřejnila jsem v 10. čísle Nového Orientu 1976 jako odpověď „Džagadíš Čandra Bose a svět rostlin“. Pomocí citlivých senzorů Bose dokázal, že rostlina vhozená do vroucí vody umírá v křeči a přitom uvolňuje měřitelnou elektrickou energii. Podobně běžné pokojové květiny reagují nejen na poranění, ale už na úmysl člověka jim ublížit. Bose dával rostlinám a květinám narkózu a přesazoval i vzrostlé borovice, které jinak následkem stresu zpravidla hynou.

Svých 315 pokusů shrnul v díle o 781 stranách „Reakce rostlin jako prostředek fyziologického výzkumu“, ale recenze v Nature byla negativní, protože Bose pro svá tvrzení necituje žádné jiné badatele. Jejich tak typická anglická nadutost jim nedovolila rozpoznat, že mají co činit s geniálním vědcem, který předběhl svou dobu o půl století.

Květiny a zen

Podle Kakuzo Okakary, autoru Knihy o čajovém obřadu, porozumění pro květiny se v člověku rodí současně s láskou k poezii. Když ve třpytivém šeru jarního jitra začnou ptáci štěbetat, kdo by se nedomníval, že to jeden přes druhého hovoří s květinami.

Květiny jsou pro Japonce nerozluční přátelé v dobách radosti i smutku. Ženíme se za přítomnosti květin a bez nich bychom se neodvážili ani zemřít. S bílou či červenou růží nebo chryzantémou od své vyvolené rytíř se vydával do turnaje i bitvy. A vloží-li naši tělesnou schránku do hrobu, jsou to zas květiny, které chvíli přetrvávají na hrobech.

Jak bychom mohli bez květin žít? Měla by nás děsit představa světa, oloupeného o jejich rozmanitost. Nepozorujeme, že každým rokem je planých a polních květin méně a méně?

Japonci nemohou pochopit, proč se na Západě květinami tak bezohledně mrhá. Denně řezanými květinami zdobíme stoly restaurací a tančíren. Zdá se, že mrhání květinami je součástí všeobecného blahobytu. Není nic smutnějšího než vidět zvadlé květiny bezcitně odhozené do popelnic či na skládku.

Proč jsou květiny tak krásné a přitom tak bezbranné? Pták, po jehož peří touží lovec, může ulétnout, bobr a vydra se může skrýt před člověkem, který baží po jejich kožešině. Jediná květina, jíž jsou dána křídla, je motýl. Ale všechny ostatní stojí bezmocně před svým ničitelem. Jejich smrtelná úzkost nepronikne do našeho hluchého ucha. Vždy jsme nejsurovější k těm, kteří nám s láskou mlčky slouží.

Pěstování květin

Člověk u květináče je lidštější než ten, kdo dává do váz řezané květiny. Jakou péči má pěstitel o sluneční svit a životodárnou vodu! Jak neúprosně hubí škůdce, jaké má obavy z mrazu, jakou má starost, nalévají-li se pupence příliš pomalu.

Za dynastií tchang a sung v staré Číně se u císařského dvora místo květináčů používalo podivuhodných keramických nádob posázených drahokamy. Každé květině byl přidělen sluha, aby ji opatroval a omýval listy hebkým štětcem z králíčí srsti. Pivoňku směla ošetřovat jen panna ve zvláštním úboru a zimní švestku jen mnich. Císař Huang-cung z dynastie tchang dal ověsit větve své zahrady zlatými zvonky, aby zaháněly ptáky a květiny se tak uchránily.

V japonském klášteře Jazú se dochovala ze středověku výstražná tabulka: „Kdo uřízne z tohoto stromu jedinou snítku, odpyká to ztrátou prstu.“

Avšak i samotné pěstování květin v kořenáčích lze považovat za projev antropocentrismu a sobectví. Proč vytrhávat květiny z přirozeného prostředí rodné půdy a

nutit je kvést ve sklenících a jiném cizím prostředí? Není to totéž, jako nechávat ptactvo pářit se a zpívat v klecích? Kdo ví, nedusí-li se orchideje z Amazonie ve skleníku a neteskní-li po souhvězdí Jižního kříže na obloze?

Ideálním přítelem květin je ten, kdo je jako pozorovatel ptactva s dalekohledem a vyhledává je na jejich stanovištích. V tom ohledu se zenistům sotva kdo vyrovná. Tak pověstný Tchao Juan-ming proslul tím, že u chátrajícího bambusového plotu rozmlouval s chryzantémami, mnich Lin wo-sing během svých potulek pod kvetoucími švestkami u západního jezera zmizel beze stopy a Čou mu-ši ponocoval ve člunu, aby své sny snoubil se sněním leknínů. Stejným duchem byla prodchnuta císařovna Kómó: „Kdybych tě, květino, utrhla, má ruka by tě poskvnila. Tak jak rosteš na louce a jak jsi, obětuji tě Buddhově minulosti, přítomnosti a budoucnosti.“

Berme si příklad z květin! Nejsou jako lidé zbabělé. S jásotem jdou na smrt jako když japonské třešňové květy se poddávají větru, který je rozptyluje. Okamžik se vznášejí nad křišťálovou řekou jako oblak, a když pak plynou po zčeřených vodách, jakoby pravily: „Žij blaze, vesno: my jsme na cestě k věčnosti!“

Přirozeností ptáka je létat.

Přirozeností květiny vyzařovat krásu a lásku.

Budme jí své sestře – květině za to hluboce vděčni.

Eliška a Boris Merhautovi

Plachá zbožnost nebo sekularismus?

Docela snadno si dovedu představit náboženskou společnost, která o „věcech Božích“ skoro vůbec nemluví ani si nepředstavuje, že má na ně patent a při tom jsou jí vyšší rozměry života náplní, metodou a cílem. Ve všech rozhodnutích s nimi jako s hlavními počítá a ač jsou nepsané a ústava je vůbec neproklamuje, celá společnost je jimi prodchnuta. Jsou všudy přítomny a každé rozhodnutí částí i celku této společnosti jimi přímo dýchá. Obrazně (a snad i doslovně řečeno) vědomí přítomnosti Věčného ač neviditelné, netvaré a nedefinovatelné je všude a ve všem znát.

Docela dobře si dovedu představit, že je to domácí plachá zbožnost, typická pro to nejlepší v našich dějinách, zdomácnělá v Čechách a na Moravě kdysi dávno za našich myslivých dědů kacífů a bouřliváků proti povrchnosti (a často i vrchnosti, před níž dávali přednost Bohu) a později ztělesněná např. T. G. Masarykem.

Docela dobře si dovedu představit takovou plachou zbožnost odmítající každou sobeckost, zištnost a nelásku ve svém vlastním srdci a hledající dobro celku a svých spolubratří. Docela dobře si dovedu představit takto utvářenou společnost při jejím sněmu, kde: „co na jiném druhý vidí, přeje mu a nezávidí, bratr bratra podporuje, ke zbožnosti povzbuzuje“, třebaže plaše, činy a beze slov.

Takové sněmování by bylo především věcné, dělné a krátké. Prošlo by bez trpkosti a únavy, za to by přineslo konkrétní a všemi podporované dílo.

Jarmila Plotěná

První květen 2004

Je to pro Českou republiku den tak významný jako 28. říjen a 17. listopad. Naši potomci na něj budou vzpomínat jako na den vstupu do Evropské unie. Toto datum vygumuje vzpomínku na zneužívaný svátek Práce, kdy jsme poslušně jako ovce chodili na určený sraz průvodu, kde si nás desítkář odfajkoval dříve než nám rozdál mávátko. Ti fyzicky zdatnější nosili portréty Karla Marxe, Stalina a Gottwalda nebo transparenty SOVĚTSKÝ SVAZ NÁŠ VZOR.

Stalo se tak svobodnou volbou 80 občanů ze sta, kteří využili svého hlasovacího práva. Překvapivě příznivý výsledek, když si vzpomeneme, jak bolševici doporučovali svým členům rozhodné NĚT! a jak lavírovali příslušníci ptákostrany s třešničkami, spříznění volbou prezidenta. Když referendum dopadlo tak přesvědčivě, tito opozičníci z profese sýčkují a roní krokodýlí slzy nad ztrátou suverenity, což je jejich fíkový list pro ztížení rozkrádání a tunelování. Mráz jim běhá po zádech, když si vzpomenou na chystané zákony o střetu zájmů. A tak se tváří rozmrzele a předstírají doma i v zahraničí, že jsme o vstup do EU nijak zvlášť nestáli.

Rozšíření EU o dva středomořské ostrovy Maltu a řecký Kypr zároveň s osmi státy, které po 40 let oddělovala od civilizovanějšího Západu železná opona, kterou pohraničníci zevnitř hlídali, aby se jim práceschopní občané nerozutekli, je odvážným politickým krokem movitějšího společenství, které bylo budováno na ryze ekonomickém a průmyslovém základě. Proč Západ podstoupil takové riziko?

Důvody jsou mnohem pádnější. Společně budeme úspěšněji čelit vydírání poslední supervelmoci – Bushovým Spojeným státům, které se chovají k středoevropským úslužným lokajům jako Amerikou ovládané transnárodní korporace v středoamerických banánových republikách. Po stažení španělských vojsk z Iráku zoufale shánějí žoldnéře, aby uchránili drahocenné americké životy. Je v sázce osud celého světa, oteplováním ovzduší tají ledovce, subsaharská Afrika se mění ve vyprahlou step, ne-li poušť. Prohlubuje se propast mezi bohatým Západem a Severem a chudým, přelidněným Jihem. V jednotlivých zemích se rozevírají nůžky mezi chudými a chudnoucími na straně jedné a

mezi nestydatě bohatnoucími podvodnými podnikateli typu „českého piráta“ Koženého, který uniká soudu, protože v bezpečí na Bahamách se ohání irským pasem, draze koupeným od zkorumpovaných irských politiků, proti nimž se zvedá vlna odporu.

Za měsíc budou volby do Evropského parlamentu, kde naši zástupci se budou podílet na vytváření širokého společenství. Koho volit? Rozhodně ženu, jichž je v naší politice oproti jiným zemím Unie zoufalý nedostatek. Naše sdělovací prostředky s jejich představováním jaksi nespěchají. Tou nejpoblábnější je beze sporu úskočná lasička Bobošíková, která kandiduje v závěsu svého bosse Železného, jemuž zvolení má zabezpečit imunitu před vězeňským pruhovaným dresem. Její nástupkyně v Sedmičce Novy Jílková nás přesvědčuje, že dotazy politikům lze klást méně poťouchle a věcněji. Přiznám se, že mne zaujala velikost poprsí bývalé porno-hvězdy, kandidátky NEI Dolly Buster. Ale rozum našeptává, že by tyto žel pomíjející vnady neměly být tím rozhodujícím kritériem pro volbu. Uvažoval jsem o šéfce velké pražské nemocnice Heleně Rögnerové, ale odrazuje mne, že ji lidovci prosazují na místo evropské komisařky. Kromě toho příliš vím o klientelismu strany, jehož ztělesněním je její předseda, bývalý náměstek ministra obrany, Kalousek.

Svou kandidátku jsem našel čirou náhodou: narazil jsem na ni v Zeleném kruhu v Lublanské ulici, kam jsem přišel pro materiály o změnách hospodaření s odpady. Sympatická, ochotná referentka mi byla povědomá a po hlasu jsem v ní poznal bývalou náměstkyni ministra životního prostředí Ivana Dejmalu ing. Evu Tylovou. Je čelnou kandidátkou nepolitické Strany pro otevřenou společnost (SOS). Od 4. dubna 1998, kdy byla SOS založena, získala s nezávislými kandidáty napřed 105 mandátů a na podzim 2002 v komunálních volbách 164 mandátů. SOS navazuje na odkaz hlasatele trvale udržitelného života, Josefa Vavrouška. Tvrdí, že v 21. století spor neprobíhá jako dosud mezi pravíci a levíci, nýbrž mezi různě maskovanými sektáři populistického nacionalismu a stoupenci otevřené společnosti, kde občané mají možnost vyrůstat ve vyzrálé, svobodné a odpovědné osobnosti, hledající rovnováhu mezi člověkem a přírodou, mezi právy a odpovědností. Udržitelný rozvoj, který např. prezident Klaus tak nesmlouvavě popírá, je ekonomicky životaschopný, sociálně únosný a vůči životnímu prostředí přátelský. O programu SOS a jeho vůdčích osobnostech se více dozvíme na e-mailu info@stranasos.cz.

Boris Merhaut

Dojmy ze Sněmu

Do Prahy jsem se dostal Slovenskou strelou, protože jsem toho měl fůru k vyřizování. Ubytován jsem byl v „lud'kárně“ ve 2. patře, kde jsem přehlédl, že paní

Běla „ušetřila“ osušku. Na štěstí vozím svůj ručník, takže jsem s ním vystačil. Jsem zvyklý z velkých konferencí na vybavená centra pro novináře, marně jsem požadoval zapůjčit kufříkový psací stroj, který býval v Unitárii k dispozici. Vyhledat jej byla pro štáb pořadatelů neúnosná zátěž. Zvláště nevstřícně se chovala sestra Kutinová, když mne vyhodila z prostoru, kde byl umístěn přenosný xerox, protože sloužila jako kantýna. Komisně se tázala, zda mám vůbec od ing. Gabriela povolení xerox použít. Jí i celému vedení Unitárie uniklo, že nesplnili samozřejmý předpoklad, aby delegáti měli možnost si své dvouminutové příspěvky, což je světová kuriozita, co nejsporněji napsat na stroji či počítači. Zvláště když je k dispozici prázdná menší přednášková síň.

Usnesení minulého Sněmu, aby jednání řídil profesionální moderátor, splněno nebylo. Achilovou patou bylo sčítání hlasů, které se nejednou až třikrát opakovalo, protože po každé byl výsledek jiný. Odhaduji, že jsme takto promarnili nejméně třetinu času sněmování. Jsme v 21. století, kdy volební stroje nahrazují ruční hlasování. Znáám čiperného elektronika, který by za přijatelný peněz tlačítkový systém nainstaloval.

Kolik času jsme promarnili připomínkami k organizačnímu řádu, který sesmolila advokátní firma. Měl tolik vad, že nakonec nebyl schválen! Když je to běžné v celém civilizovaném světě, i personál Unitárie se jednou za dva roky musí vzchopit, aby delegátům před rozchodem dal do ruky závěrečnou rezoluci a seznam účastníků s adresami. Tím spíše, že to dokázaly organizační štáby ještě za totality.

Dvěma uchazečům o post hlavního duchovního se dostalo privilegia neomezeného času nad ostatním smrtelníkům povolené dvě minuty. Petr Samojský úsporně vyjádřil vše, co zamýšlel. Zato kardinál Pivoňka na způsob magnoliového květu či lotosu se rozmáchl do slovansky bezbřehé šíře.

Znepokojila mne rezignace obou členů dozorčí rady poté, co kritizovaný Establišment již po druhé hlasovací mašinérií lehce smetl se stolu veškeré její doporučení. Dozorčí rada, tento ústavou daný veledůležitý článek organizační struktury, už totiž nefunguje přes deset let. Napřed její předseda zasloužilý velebný kmet dr. Antropius se rozplakal, měla-li DR řešit jakoukoliv nepříjemnou situaci při překračování pravomoci generální sekretářky Ivy Kocmanové. Potom DR pod vedením podnikatele Drábka přestala fungovat, když se dostala do rozporu s vedením. Komu asi vyhovovalo vzniklé vakuum? Další DR ve složení Růžičková, Fryščák, Vachtl byla pilná jak bobr, ale bohužel její zprávu předposlední Sněm nepřijal. Není dobré, že nikdo v DR nechce sloužit, ať už jako dosud gratis či za navrhovanou odměnu. Brno nabízí pomoc – dva delegáty do DR. Navrhuji rozlišit čas 2 minuty na připomínky a projevy zásadního rázu. Proto ať každá ze tří obcí má přidělený stejný čas, s nímž si bude sama disponovat. Obnovuji svůj návrh na dvoudenní Sněm jsa přesvědčen, že jednou za dva roky by to personál měl zvládnout.

Boris Merhaut

Mravní přikázání Komenského

Následuj cestu ctnosti, střež se neřestí a zla, první tě povede k blahu, druhá ke hříchu a k bolu. To je začátek vědy, která má zdobit tvůj život. Slyš jaké jsou následky toho a pomni na konečný cíl.

- 1. Nehovoř o všem, cos v životě poznal, nevěř všemu co jsi slyšel, nedychti po všem co jsi viděl! Necht' umíš cokoli, dělej to co máš.**
- 2. Zabraň svým rtům mluvit drzé a prostořeké řeči!
Važ si slov svého přítele, následuj příkazu Páně!**
- 3. Ke všem lidem buď přívětivý, ale střež se jednat úlisně!
Pokrytci sklídí jen hanbu. Běda těm, kdo učí lživě!**
- 4. Spravedlivě měř sobě, svému příteli i svým druhům!
Važ si i jmění svých nepřátel, nebež a nedychti po něm.**
- 5. Zmužile se chápej práce a pokračuj v ní poctivě;
Lenost je poduška hříchu, zahálku pojmi v nenávist!**
- 6. Cvič se v trpělivosti mlád. Tak se staneš pánem svých časů,
které často bez ustání v trudu a trpkosti běží.**
- 7. Prokazuj dobrotu a milosrdenství, jak chce Otec náš nebeský
a pomáhej vždy a všude. Bůh sám tě jednou odmění.**
- 8. Odpouštěj urážky a buď vždy pánem svého hněvu!
Ublížil-lis však někomu, pospěš napravit křivdu!**
- 9. Poctivě vždy konej dobré, závist a nenávist zavrhni;
nedbej slov utrhače a zůstaň vždy čestným přítelem.**
- 10. Štítem ti buď vždy pravda! To bude šlechtit tvůj život.
Lež je každému muži hanbou, každému dítěti zkázou.
Sám přijdeš na to, že nade vše vzácný je ráj srdce,
že jedno potřebné ti nevezme žádná moc.
Vědomost tě neobohatí, je ti jen cestou ke štěstí,**

pokladem, který nikdy neztratí cenu je ctnost.

Tom McCready, kaplan z Lankasteru:

Moje unitářské krédo

Unitáři bývají příslušníky jiných denominací často obviňováni, že jejich víra je příliš neurčitá, že si každý unitář věří, jak se mu zlíbí. Proto časopis Inquierer má zvláštní sloupek, kde unitáři vyjadřují svou víru. Je to pro nás výzva, abychom se v podobném rozsahu pokoušeli o totéž.

Jsem členem této církve, protože svůj úkol vidím v tom, jak vyjadřovat náboženskou odezvu k duchovním požadavkům, problémům a možnostem naší současnosti.

Jsem členem této církve, protože usilovně hledám způsob, jak být věřící a takový náboženský způsob bytí, který je moderní a přitom zralý, který nám dovoluje žít prostě a skromně, s jasem a soucítěním ve stále složitějším, zmateném a rozpory a konflikty zmítaném světě.

Jsem členem církve, kde je prostor pro angažovanost a vnímavost, jakož i poezii v její náboženské praxi.

Jsem členem církve, která nejenže toleruje lidskou rozmanitost, ale která ji vítá a oslavuje.

Jsem členem církve, kde se nebojíme a nestydíme za různé tvary a barvy lidského srdce.

Jsem členem církve, kde křehkost člověka se nepokládá za bolestnou vadu, nýbrž za nádhernou hlubinu, kde dlí Bůh. A věřím, že Bůh, který je stvořitel i udržovatel celého vesmíru, je též Bůh, který nás láskyplně stvořil; že Bůh je větší než jakékoliv náboženství, větší než veškeré naše představy o něm; že všechna naše slova a všechna naše umění nemohou obsáhnout vševůrčí lásky Boží. Věřím, že Boží hlas můžeme slyšet ve svatých písmech pěti světových náboženství a že písmena křesťanské tradice mají pro nás zvláštní hloubku i jemnost, a zvláštní rozsah i ozvěnu, a že ve slovech Ježíš je obsažena všechna poezie lidského srdce. Avšak přitom jsem si jist, že Bůh promlouvá ke všem národům, ke všemu svému lidu, v jejich vlastních jazycích.

A také věřím, že Bůh promlouvá v západu i východu slunce a v seskupení hvězd; a skrze déšť a duhu na obloze; a skrze větvičku obsypanou květy na větvi stromu.

Věřím, že nacházíme přítomnost Boha v nás samých, když se učíme pohlížet na strádající svět ne se strachem a hořkostí, ale s láskou, soucitem a pokorou.

Věřím, že jsme nejvíce sami sebou, když spočíváme v Boží moudrosti a že pokora před Bohem je největší moudrost a zdroj veškeré naděje a štěstí v tomto světě.

Nyní vám položím otázku: jsou tato slova někoho, kdo „ničemu nevěří“?

The Inquirer 7581, 23. srpna 2003. Přeložila Eliška Merhautová.

Červen

Modročervenou vůni borůvek a malin

tká červen na stavu boha Helia.

Pak opilý jak čmelák z kveteniště,

těžký sladkostí medu pomíjení,

loudá se po cestách do běla protkaných

šípy žhnoucího slunce.

Jarmila Plotěná:

Déšť

Líbí se mi na světě,

když prší,

déšť střádá zemi

kapky na kabát.

Medúzy mraků splynuly

a mokří štítonoši

burácí štíty

jako na poplach.

Angličané za Janáčkem do Luhačovic

Profesor PhDr. Karel Werner, se i se svou paní objevil v Luhačovicích, když Dvořákova společnost z Londýna uspořádala během návštěvy mezinárodního festivalu Janáčkovo Brno 2004 jednodenní výlet do Luhačovic.

Co vás přivedlo do Luhačovic?

Já a moje paní jsme sem přijeli s Dvořákovou společností, která je ve Velké Británii velice činná a zorganizovala zájezd na Janáčkův festival do Brna. Zajeli jsme do Luhačovic, kde Janáček trávil mnoho letních dovolených a které mají význam pro jeho hudební tvorbu. Je nás asi čtyřicet a mnozí z Angličanů v českých zemích, natož v Luhačovicích, nikdy nebyli.

Čím se zabývá Dvořákova společnost?

Dvořák byl v Anglii vždycky populární, nějakou dobu tam také učil, a Angličané jeho hudbu milovali hned od začátku, takže tam byl mnohokrát pozvaný. Má také čestný doktorát z cambridžské univerzity. Dvořákova společnost byla založena v r.1974. Většina z 650 členů společnosti jsou Angličané.

Jak jste se dostal do Anglie?

Jsem původně žák filozofa J. L. Fischera, který byl profesorem na Masarykově univerzitě v Brně a když se stal rektorem olomoucké Univerzity Palackého v r. 1947, tak jsem za ním přešel do Olomouce. Bylo vidět, že filozofie nebude příliš kvést, protože jsem studoval také orientální jazyky, abych se mohl zabývat filozofií na podkladě srovnávacím evropskou a asijskou, tak jsem se stal asistentem indologického semináře zesnulého profesora Lesného a začal jsem přednášet sanskrť a dějiny Indie. Začátkem 50. let jsem však byl jako nestraník vyloučen z akademické činnosti. Kvůli stykům a publikacím v zahraničí jsem se dostal do pozornosti tajné policie a skončil v dolech jako horník, pak jsem pracoval v plynárně a také jsem jezdil s tramvají po Brně. V 60 letech jsem získal místo v Psychiatrické léčebně v Kroměříži jako dokumentační pracovník. Když se objevil v r. 1968 Dubček, požádal jsem o rehabilitaci, ale bylo mi to zamítnuto. Po invazi v srpnu 1968 jsem měl strach, že budu muset zase do manuálních zaměstnání. Dostal jsem se přes hranice do Německa, známí mi věnovali letenku do Londýna, kde jsem dostal nabídku přednášet v letní škole o svém oboru. Dostal jsem v Cambridgi místo knihovníka a následující rok jsem získal místo docenta na univerzitě v Durhamu na severovýchodě Anglie. Tam jsem zůstal učit 21 let, a když jsem odcházel v 65 letech do penze, tak mě požádala univerzita v Londýně, abych se přidružil jako výzkumný profesor, takže ještě trochu pracuji. V r. 1990 mě univerzita poslala na světovou konferenci do Říma, kterou

pořádala mezinárodní asociace pro dějiny náboženství. Mým oborem byla filozofie náboženství – srovnávací filozofie náboženství evropského, asijského a vůbec celosvětového. Do Říma přijeli tehdy také dva Češi, kteří tento obor doma zakládali. A ti mě požádali, abych jim pomohl vybudovat Ústav studia náboženství na brněnské filozofické fakultě. Takže jsem v 90. letech už jako penzionovaný v Anglii přednášel v jarním semestru na brněnské univerzitě. Také jsem jim napsal učebnici a vydal jsem během 90. let 4 knihy česky. Náboženství jižní a jihovýchodní Asie, Malá encyklopedie hinduismu, Náboženské tradice Asie a Dhammapadam – Cesta k pravdě, což je překlad buddhistické prúpovídky moudrosti s předmluvou o historii a prehistorii raného buddhismu. Vyšlo mi i Jádro buddhistické meditace. Po 90 roce mě pražské nakladatelství DharmaGaia požádalo, abych tento překlad zrevidoval a vydalo ho tiskem.

Jak jste se seznámil s vaší paní a kde žijete?

Moje paní je Angličanka a seznámil jsem se s ní, když jsem přednášel v letní škole londýnské buddhistické společnosti, kam přijela jako posluchačka. Asi po půldruhém roce známosti jsme se v r. 1970 vzali. Pracovala pro velkou obchodní organizaci, která má dva tucty obchodních domů po Velké Británii s hlavním městem v Londýně. Teď už je také v penzi a bydlíme oba v Londýně. Odcházel jsem do penze v Durhamu, což je krásné malé město, kde bych však zůstal odříznutý.

Kdo vymyslel pro členy Dvořákovy společnosti účastníci se brněnského festivalu návštěvu Luhačovic?

Předseda společnosti Graham Melville-Mason, který umí česky, přednáší také na fakultě na Karlově univerzitě v Praze a píše do anglických časopisů o české hudbě a jejich dějinách. Ten řídí celý program a výlet do Luhačovic.

Lázeňské listy, 29. 4. 2004.

Byla Charlotte Brontëová unitářkou?

Chris Brooking poslal do únorového čísla Inquireru dlouhý citát z díla nejslavnější ze tří sester (1816 – 1855), jejíž nejznámější román Jane Eyre byl do češtiny třikrát přeložen (1847, 1958 a 1973). Z jejího životopisu se dozvěděl, že Charlotta byla důvěrnou přítelkyní unitářky paní Gaskellové a soudí, že o ní načerpala následující názory:

„Život se mi zdá příliš krátký než aby byl tráven hýčkáním nenávisti nebo zaznamenáváním utrpených zel. Jsme a musíme být, jeden a všichni, zatíženi hmotou v tomto světě. Ale brzy přijde čas, jak věřím, je odložíme spolu s odložením našich pomíjejících těl. Když znehodnocení a hříšnost z nás spadnou zároveň s tímto nemotorným tělem, zůstane než jiskra ducha, nepostižitelný základ Světla a myšlení, čirý tak jak jej zanechal Stvořitel, aby inspiroval vše stvořené: odkud pocházejí, tam se navrátí.

Možná proto, aby opět byli ve styku s nějakou bytostí, vyšší než člověk. Možná aby prošli stupni slávy od mdlé lidské duše tak, aby nabrala jas duše andělské.

Jistě nikdy nebude naopak dovoleno, aby člověk degeneroval v zlosyna? Ne, tomu nemohu uvěřit: držím se jiné víry: co mne ne jeden vždy učil a o čem se zřídka kdy zmiňuji, ale z čeho se raduji a k čemu lnu: neboť to nabízí naději ve všechno. To činí z Věčnosti klid. Mocný a bezpečný domov, ne hrůzu a bezednou propast. Mimoto s tímto vyznáním víry mohu jasně označovat zločince i jeho zločin; mohu tak upřímně odpustit prvnímu, zatímco opovrhuji tím druhým. S touto vírou pomsta nikdy netrýzní mé srdce, nikdy mne hluboce neznechucuje ponížení a křivda a nespravedlnost mne nikdy příliš netlačí dolů. Žiji tak v klidu, (bez bázně) očekávajíc konec.“

Z Inquirerer, 7. 2. 2004 přeložila Eliška Merhautová.

Informace z křesťanského světa:

formace duchovního života

Současná doba vstupem do Evropy nám nabízí křesťanskou duchovní literaturu, jak rozjímat a obracet duši k Bohu. Setkání se šéfredaktorem Nové knihy – časopisu Karmelitánského nakladatelství Alešem Palánem nebylo náhodné, neb na knižním veletrhu na pražském Výstavišti s logem – Svět knihy 2004 – předjala jsem do vědomí sdělení, že na pozvání KNA přijede do Brna jeden z nejpopulárnějších autorů duchovní literatury Anselm Grün, zatímco v Olomouci, Pardubicích a Českých Budějovicích bude přednášet známý spiritualista polského původu Józef Augustyn.

Inspirující duchovní setkání lze realizovat nejen osobně, ale i prostřednictvím časopisu KNA, jehož letošní druhé číslo je velmi bohaté na informace i v éteru a na Internetu. V době překotného plynutí času je setkání prostřednictvím tisku nejpřesvědčivější. Svědčí o tom kupř. rozhovor s kardinálem Tomášem Špidlíkem o východní spiritualitě, o sjednocování Evropy nejen v kontextu politickém a ekonomickém, leč především etickém a kulturně duchovním s vědomím, že Evropa za 2 tisíce let vytvořila kulturu, kterou je třeba sbírat – kupříkladu křesťanství živé Duchem, vzdálené teologické abstrakce, prozařující vědomí: nelze se opírat o principy moralistů, leč upřednostňovat živého člověka hledajícího smysl života, stimulovat ho, aby nestál na cestě – ale šel vpřed či stoupal svým vědomím výš. Knihy rozhovorů s názvem Duše poutníka jsou velmi podnětné – jak o tom svědčí i beletrie M. Zieschové – Velká odvaha, Ve službě Bohu a lidem, Cesta k nebi.

Praktické uvedení do lectio divina – modlit se s Písmem v souladu s prosbou Ježíšových učedníků – „Pane, nauč nás modlit se“ – zaznívá z životního kodexu obsaženého v blahoslavenstvích o soli země a světle světa v kázání na Hoře, v němž Ježíš Kristus odkazuje na odpovědnost křesťana s platností nejen planetární, ale i kosmickou, rozloženou do jednotlivých všedních i liturgických dnů. Pečlivé studium písma dle Ch. Haydena – se má dít otevřeným srdcem, naplněným touhou a odevzdaností.

Jednotlivé ukázky intimní liturgie, kterou skýtá časopis Dobrá kniha, svědčí o tom, že lidská inteligence nás sama o sobě věcem Božím nenaučí, leč musí být provázena dětskou důvěrou ve smyslu Ježíšovy modlitby: „Velebím Tě, Otče, Pane země i nebes, že jsi skryl věci Božího mystéria před moudrými a chytrými (vychytralými) a odhalil je maličkým...“

Čtvrtletník KNA nabízí i karmelitánský kalendář s poselstvími v rámci křesťanských svátků. V závěru bohaté duchovní literatury v ukázkách je uveden i kulturní program Knižního veletrhu Svět knihy, Praha 2004, mezi jinými i psychiatra, jáhena a spisovatele Maxe Kašparů, který si zřídil svou ordinaci přímo na kůru barokního kostela.

Upozorňujeme že přednáška na téma Člověk v Božích očích Anselma Grüna se bude konat v aule biskupského gymnázia 11. června ve 20 hodin, sobota 12. 6. rekolekce na téma Modlitba v současném světě, 13. 6. mše svatá u sv. Jakuba, 10:45 autogramiáda v knihkupectví Cesta, Brno.

Kontakty pro čtenáře za účelem objednávek – uvádíme adresu: Lukáš Malotín, Kostelní Vydří 58, 380 01 Dačice, tel. 384 420 295. Pro příznivce Dobré knihy časopisu Karmelitánského nakladatelství zásilka zdarma.

Prof. Miluše Šubartová

Meri Holl:

Moudrost Velké Matky

(Vnitřní hlas) Praha, Pragma, 1995. 148 str.

Od úsvitu dějin lidstva bylo božství uctíváno ve své ženské podobě, protože Velká Bohyně či Matka výstižněji charakterizovala celistvý, horizontálně i vertikálně propojený kosmos. Byla ztělesněním „zlatého věku“ neolitické Evropy – období téměř dvou tisíc let netušeného kulturního rozkvětu a míru, kdy společnost byla ve znamení rovnoprávných partnerských vztahů mezi mužem a ženou.

Bohužel ono období bylo před 5000 lety vystřídáno érou patriarchátu, když indoevropští kočovníci zaplavili starou jihovýchodní Evropu i Indii. Jejich bohem byl bůh války, který vytěsnil uctívání Velké Matky.

V éře dominance, kdy byla nastolena nadvláda mužů, původně nájezdníků, kteří loupili, pálili a vraždili mírumilovné obyvatelstvo, se stát i církve pokoušely kult Velké Matky vykořenit. Nikdy se jim to nepodařilo, pronikl i do církve svaté jako kult mariánský.

I naše bezvěrecké století bylo svědkem mnoha zjevení Bohorodičky, naposled v Meždugorje v dnes válkou sužované Jugoslávii.

Avšak Velká Matka se nezjevuje pouze zevně: promlouvá ke svým uctívačům z nitra, ze srdce. Promlouvá i k doktorce teologie Mari Hall, kterou poslala do Čech, aby šířila oddanost k Bohorodičce slovem i skutkem – prastarou, přírodní léčebnou metodou Rei ki původem z Tibetu. Její podstatou je vyrovnávat subtilní energie v těle, čímž nastává západní medicínou opomíjený uzdravovací proces.

Zdrojem veškerých energií je však samotná „Síla všech sil silná“, kterou stará Indie nazývá Šakti či Mahášakti a Mari Hall v souladu s pravěkými tradicemi Velkou Matkou. Otevření se této univerzální energii „nám umožňuje pociťovat ve svém srdci Pravdu.“

Její výzvy se kryjí s odvěkou moudrostí, tradicí odvozenou z šestera hlavních pohledů na Pravdu: „Nestaňte se obětí vlastní nevěle (lépe nechuti) k převzetí zodpovědnosti.“ (s. 52) V každém okamžiku máte na výběr, zda budete žít v minulosti, přítomnosti nebo budoucnosti... Naučte se žít v přítomném okamžiku (ve svém teď).“ (s. 47) Bude to jen pro vaše dobro..., když se zbavíte minulosti a smažete to, co bylo. Přišel čas, abyste stanuli takříkajíc obnaženi... odhodili plášť minulosti... a oblékli nejjemnější roucho; v něm kráčejte životem dál. Při chůzi tu a tam přivoňte ke květině, jako byste to učinili prvně v životě. Okolní svět budete vnímat odlišným způsobem.“ (s. 63)

Potom tryskne celostní poznání, že „vše v životě se navzájem ovlivňuje. Stromy, květiny, ptáci, země, její střed, voda a vše ostatní. Když si pozorněji uvědomíte svoji interakci s okolím, přiblížíte se svému bezproměnnému centru...“ (s. 142)

Nečekaně zní ozvěna Ježíše v evangeliu, „až přijde večer... odložte toho dospělého a nechte vystoupit dítě ve vás – ať si hraje... Pozvěte (jiné) dospělé, ať s vámi hrají vaši hru života... Ať odloží svůj všední den... ať jsou znovu dětmi. Hrajte si na schovávanou... Usmívejte se, smějte se, dotýkejte se, rozdávejte i přijímejte – v celé své nevinnosti a s otevřeným srdcem. Mé drahé děti, pojdte si hrát.“ (s. 142)

Podobně jako poselství Panny Marie v jejích různých projevech i Velká Matka je prostá a srozumitelná. Zdá se mi, že ilustrace Markéty Dordové, které tak vhodně doprovázejí úsporný text, jsou inspirovány nejen jím, ale i jungovskými archetypy.

Kniha si nejen zaslouží dotisk či 2. vydání, ale i zasvěcený doslov, který by toto tak osobité svědectví zasadil do historického kontextu.

Boris Merhaut

Roman Šantora, Jiří Zajíc:

Erazim Kohák. Poutník po hvězdách.

Rozhovory.

Praha, Portál 2001. 200 stran. Cena 200 Kč.

Od dob, kdy nadace ekologické výchovy Eva koncem 1993 připravila pro přátele přírody úvodní kapitolu knižního vydání Kohákových filozofických přednášek „Člověk, dobro a zlo“ pod titulem „Post scriptum: Psové“, které odvysílal Český rozhlas, jsme toužebně očekávali okamžik, kdy tato mravní autorita znovu osloví českou veřejnost. Zatímco nejlepší přehled ekologické etiky Zelená svatozář (Slon 1998) byla určena pro zasvěcenější „ekosebranku“, jak ochránce přírody humorně charakterizovali Mikuláš Huba a Josef Vavroušek, dnes je naléhavě nutné, aby Kohák jako člen Rady ČT se představil divákům veřejnoprávních kanálů, tj. všech těch, kteří pro vlastní životní orientaci jsou ochotni přijímat nové podněty.

Forma rozhovoru může být vyhovující za předpokladu, že tazající dostatečně znají realitu prostředí, o němž Kohák hovoří. Avšak jak redaktor náboženského života ČR, tak manažer Junáka v oblasti styku s veřejností (Public Relations) jsou zatíženi typicky skautskou idealizací Ameriky, jak je přirozené pro odchovance Thompsona-Setona a edicí Curwoodův odkaz. Dobře uspívají, pokud Kohák vypovídá sám o sobě: „Mám rád činnost, pohyb, který dává smysl, účel. Můj nejmilejší odpočinek je štípat dříví... Vždycky jsem měl rád táboření, lodě, vodu. Dvacet let jsem prožil u moře... Když někam jdu, mám rád cíl. A na procházky chodíme někam, a ne jen tak... Dejte mi kus dřeva, pilu a kladivo a začnu stavět... Divácký sport, to prostě není moje parketa.“

Oba tazatelé si své otázky rozčlenili do čtyř tematických okruhů: Odpovědný život (s. 23 – 61), Náš společný domov (s. 63 – 105), Po cestách pravdy (s. 107 – 151) a Vypěstlost (s. 153 – 193).

„Prolog“ osvětluje jeho kořeny. Jeho mocní nepřátelé by si měli zapamatovat, že název kohák ve veleslavínské češtině znamenalo PAŘEZ, tedy předmět, který odolá i těm nejběsílejším útokům sekerníků ODS typu Knížák. Neuspěje ani ex-premiér Klaus, když Koháka falešně představuje jako utopického snílka. Kohák je z chudé rodiny. Dědeček byl železničář.

Dnes už jen nejzatvrzelejší ekologicky negramotní fundamentalističtí ekonomisté popírají nutnost ochrany přírody. Ti pružnější se mohou odvolávat na lesníka Pinchota (1865 – 1946), že dřevo, plodiny, pitnou vodu i druhovou rozmanitost lze považovat za přírodní zdroje s cílem s nimi uvážlivě hospodařit, aby co nejdéle sloužily co největšímu počtu lidstva. Návazně na hlubší myšlenky lesníka Aldo Leopolda se prosadilo pojetí managementu celého ekosystému. Konceptně ještě širší je princip (trvale) udržitelného rozvoje, který postuluje užívání a hospodaření s přírodními zdroji takovým způsobem, aby tím neutrpěly příští generace.

Zavedení etických hledisek dovršuje jak teoretické přístupy, tak i jejich praktickou aplikaci:

1. Rozmanitost druhů a společenstev je třeba zachovat.
2. Nutno bránit předčasnému vymírání populací a druhů.
3. Ekologická komplexita musí být zachována.
4. Evoluce by měla pokračovat (bez ničivých zásahů lidské aktivity).
5. Biologická rozmanitost jako taková má svou vnitřní (intrinsic) hodnotu bez ohledu na jejich užitečnost pro lidskou společnost (Arne Naess).

Obecně se přijímá definice biologické diverzity WWF z r. 1989: „je to bohatství života na Zemi, miliony rostlin, živočichů a mikroorganismů, včetně genů, které obsahují a složité ekosystémy, které vytvářejí životní prostředí“. (s. 19)

Vysoce pravděpodobná Lovelockova „hypotéza Gaia“ zjistila, že fyzikální a chemické charakteristiky ovzduší, podnebí a oceánů jsou tak těsně spjaty se samo-regulačními procesy, že by nás k zachování biodiverzity měl nutit i sám pud sebezáchovy. Taoistické, staroindické i buddhistické texty jsou svědectvím, že mudrci různých světadílů ztotožnění se všemi živoucími tvory vesmíru experienciálně poznali a s biodiverzitou byli plně solidární. Teprve kořistnická průmyslová civilizace ve svých obou extrémistických variantách centrálně řízeného komunistického státu a gangsterského kapitalismu je připravena biodiverzitu obětovat.

Mýtus – nejsrozumitelnější výklad Pravdy

Od pradávna mudrci všech tradic, kteří vyjadřovali nejsubtilnější zákonitosti (dharma) těžko přístupnou filozofií věčnosti (philosophia perennis), znali přístupnější způsob sdělování odvěké pravdy – mýtus. O převedení mýtů z Orientu se pokoušely tucty indologů, sinologů, religionistů, kulturních historiků a odborníků jiných profesí. Uspěli jen málokteří, protože vniknout do hlubších vrstev mýtu vyžaduje víc než jen dobrou znalost jazyka. Vybírejme pečlivě než sáhneme po interpretech mýtů. Pro frankofonní oblast má k dispozici obšírné dílo Mircei Eliadeho a Jeana Herberta a anglosaská má monumentální Zlatou ratolest Jamese A. Frazera (česky MF 1994), která tak silně ovlivnila celou básnickou generaci v čele s Ezrou Poundem a T. S. Eliotem. Připomeňme jen pár kapitol této pokladnice mýtů: blahodárná magie, magické ovládní počasí, kouzelníci jako králové, vtělení lidští bohové, kult stromů, posvátný sňatek, uctívání dubu, tabuizovaná činnost, zabíjení ducha stromu, Adónis v Sýrii a na Kypru, mýtus Usirův, Dionýsos, obilná matka (Démeter), pojídání boha, obětní beránci, slavnosti ohně, jmelí a vnější duše v lidových zvycích.

Ve srovnání s úctyhodnou šíří záběru geniálního poustevníka Frazera, pilně pracujícího v Trinity College v Cambridge, útlý paperback Životní cesta v zrcadle mýtů, který vydalo nakladatelství Portál a prodává za nehoráznou cenu Kč 269 lze stěží považovat za přínos. Publicistka Liz Green se žije žánrem populárně-vědecké literatury. Její spoluautorka Juliet působí jako psychoterapeutka a přivydělává si popularizací astrologie a tarotu. Psaly jej horkou jehlou a neobtěžovaly se aspoň prolistovat Zlatou ratolest. O hlubších rovinách mýtu nic netuší a degradují jej na „prvotní svépomocnou psychologii“. V úvodu sice přiznávají, že „mýty mají tajemnou schopnost obsahovat a sdělovat paradoxy“, prohlédnout problém a vniknout až do jeho samotného jádra, ale samy raději zůstávají na povrchu. Jejich osnovou jsou základní fáze života člověka, od rodinných vztahů až po smrt.

Jejich osnova je: 1. Rodiče a děti. 2. Sourozenci. 3. Rodinné dědictví. Na 45 stranách nám servírují 10 starořeckých příběhů, k nimž jsou neorganicky přidány staroegyptský mýtus o Osirisovi, římský o Romulovi a Removi a jediný, který neznáme O Poiovi, pověst prérijních indiánů kmene Černonožců.

II. Člověk se stává samostatným jedincem (s. 55 – 91)

Prvním stupněm je odchod z domova, pak boj za nezávislost. Vrcholem je hledání smyslu života, které ztělesňuje Parcifal a svatý grál.

III. Láska a mezilidské vztahy (s. 93 – 132)

Zde si učiníme obrázek o překladatelce Haně Loupové, která neví, že Džibránův The Prophet – Prorok vyšel česky v šesti vydáních nákladem 200 tisíc výtisků. Sama vynalezla titul „Věštec“ (s. 132) Proto neuvádí žádný z českých překladů v seznamu literatury (s. 214).

Členění: 1/ Touha a odmítání. 2/ Věčný trojúhelník. 3/ Manželství. Výběr je trochu vyváženější: 5 ukázek ze starořecké mytologie, jeden námět biblický, 2 pověsti o králi Artušovi, vikingský příběh o Freyrově a Gerdě.

IV. Moc a postavení (s. 133 – 173)

Členění: 1/ Hledání poslání. 2/ Chtivost a ctižádostivost. 3/ Odpovědnost.

V. Přejícné rituály

Členění: 1/ Odloučení, ztráta a utrpení. 2/ Duchovní hledání. 3/ Poslední cesta. Konečně jsem našel výběr, který mne jakž takž uspokojil. Antické Řecko je zastoupeno příběhem o Orfeovi a Euridyké, jakož i o utrpení spravedlivého Cheirona. Zcela zbytečně se opakuje příběh o Parcifalovi a grálu, který už známe ze s. 85 – 87. Půvabný je závěrečný mýtus „Indra a průvod mravenců“ o kontinuitě života: planety, slunce i vesmíry vznikající a zanikající, vše plyne jako nekonečný průvod mravenců.

Na místě by bylo i Danteovo poselství z Božské komedie: „Nebyli jsme stvořeni, abychom žili jako zvířata, ale abychom se řídili ctností a moudrostí“.

Zdá se, že autorky psaly pro americkou literární veřejnost, která už o řecko-římských kořenech evropské vzdělanosti nemá ani ponětí. Proto ke každému mýtu přidávají tu

humorný, tu polopatický výklad. Ty by nás měly pobavit, ne roztrpčit. Víme, že Sisyfos byl odsouzen k věčnému trestu valení balvanu do kopce. Kdo z nás si pamatuje, že trest byl spravedlivý, protože zpupný Sisyfos okrádal pocestné a zbožňoval sebe sama. Z podsvětí unikl Istí poté, co v kobce uvěznil vládce podsvětí Háda. Příběh zmrzačeného syna Hery a Dia, Hefaista, nás poučuje, že traumata z dětství nejsou nevyléčitelná. Příběh o Oriónovi nás varuje, že každý otec musí zkrotit svou žárlivost a dceři dovolit, aby si našla vhodného muže. Autorky citují Džibrána, že děti se rodí skrze nás, že nám však nepatří jako vlastnictví.

Nový je pohled na dynamiku rodinných vztahů. Vinu na nepřiliš systematickém uspořádání má lektor nakladatelství Eddison Sadd z Londýna, který v této formě výbor mýtů doporučil. Odpovědná redaktorka V. Kratochvílová měla věnovat větší péči názvosloví, aby se používalo v češtině zdomácnělých jmen, např. ne Perceval, ale Parcifal, ne Chimaira, ale Chiméra, ne Narkissos, ale Narcis.

Boris Merhaut

Liz Green, Juliet Sharman-Burke: Životní cesta v zrcadle mýtů. Praha, Portál 2001. 216 stran. 269,- Kč.

Čtenáři nám píší:

Náhodou se mně dostal do rukou časopis Poutník, který vydáváte pro své členy. Zaujal mne svou mimořádnou úrovní, vzdělaností autorů článků, jejich akceptací současných problémů filozofie i vědy. Jsem absolventkou brněnské filosofické fakulty MU.

Pokud je to možné, prosím o pravidelné zasílání časopisu Poutník, případně i dalších aktuálních písemností týkajících se Vaší činnosti. Zaplatím požadovanou sumu složenkou. Budu vše půjčovat dalším zájemcům. Pracuji totiž jako dobrovolná knihovnice ve Vile Unitaria v Ostravě, nyní Vila Univers (nejsme unitáři, ale lidé nejrůznějších názorů, členové různých církví). Naše knihovna slouží široké veřejnosti.

Děkuji

Svatava Hořínková

Ježíš a Starý zákon

O jednom osudovém nedorozumění

Při hledání příčin současné ekologické krize zaznívají výčitky i na adresu křesťanství. Často se mu předhazuje, že se o ni přičiňuje hlásáním známých starozákonních slov, které Bůh řekl prvním lidem hned po jejich stvoření: „Plodte se a množte se a naplňte zemi a podmaňte si ji a vládněte nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem i nad každým živým tvorem, který se plazí na zemi.“ (1M 28) Křesťanství tedy podporuje přelidněnost a vládu člověka nad přírodou, které jsou hlavními příčinami dnešního ničení přírody a apokalyptických vizí o jejich následcích v dohledné budoucnosti.

Myslím, že tato výčitka je oprávněná a sám jsem ji několikrát zopakoval. Dospěl jsem však k názoru, že křesťanství se k uvedenému „prvnímu božímú přikázání“, jak mi citovaná slova charakterizoval jeden slovenský evangelický biskup, hlásí neopodstatněně, že tu jde vůbec o nedorozumění a že křesťanství – hlavně katolicismus – by neutrpělo žádnou újmu, kdyby tuto výzvu přestalo propagovat. Není totiž křesťanská.

Setkáváme se s ní hned na začátku první knihy Mojžíšově. Těch knih je pět a jejich vznik se datuje do 13. století před naším letopočtem. Dnes je už známé, že různá vyprávění obsažená zejména v této knize, nebyly originálními Mojžíšovými myšlenkami, případně židovských autorů knih, které jsou mu připisované, ale že byly společným kulturním majetkem okolních národů: Babyloňanů, Asyřanů, Sumerů a dalších; a přirozeně i Semitů, ke kterým patřili i Izraelité. O potopě světa hovoří kulturní prameny nejen všech těchto národů, ale řecká mytologie ji pokládá za čin Diův a poutavě ji popisuje i Ovidius v *Metamorfózách* jako dílo Jupiterovo. Babylonský bůh Marduk stvořil zase svět tak, že oddělil vody nad oblohou od vod pod oblohou, takže vzniklo nebe a země, potom stvořil hvězdy, rostliny, zvířata a nakonec z hlíny a krve jednoho ze zabitých bohů i člověka (1, str. 65). Tedy téměř jakoby jsme četli bibli. Ani příběh o vyhnání prvních lidí z ráje zdaleka není jen starozákonním příběhem. A tak i další.

Není tedy vyloučené, že citovaná slova se dostala do Starého zákona také pod cizím kulturním vlivem. Rovněž mohla být i logickým završením úvah o procesu stvoření světa. Ať je to jakkoliv, citovaný příkaz odporuje duchu Ježíšova evangelia, jeho chápání člověka a lidské úlohy na zemi. A křesťanství má stavět především na tomto duchu.

Ježíš přišel spasit hříšné lidstvo, dát mu poslední možnost zachránit se před definitivním trestem božím, kterým mělo být věčné zatracení. Po vyhnání z ráje lidstvo totiž stále víc mravně upadalo a když nepomohla potopa světa, zničení Sodomy a Gomory ohněm a sírou, zmatení jazyků při stavbě babylonské věže, napomínání proroků a jiné tresty stíhající zejména Židy, neboť o nich mluví Starý zákon především, Bůh poslal na zem svého syna, aby se pokusil o poslední a rychlou nápravu. Ježíš ví, že nemocný, nemravný je lidský duch a proto chce léčit především jeho. Není hříšné co jde do úst, ale z úst. Léčí sice i tělo, uzdravuje, dělá zázraky, ale jen proto, aby mu uvěřili, že je bůh a že jeho hlavním posláním je léčit ducha.

Jeho nároky po této stránce jsou velké. Člověk se musí vzdát veškerého morálního zla, do kterého upadnul po vyhnání z ráje, vlastně už v něm, ba musí se téměř úplně vrátit do bezhříšného rajskeho stavu. To je velmi náročný požadavek, neboť zla, zapříčiněného celou lidskou psychikou, vášněmi, afekty, rozumem, sklony, zájmy, povahou, je mnoho. Je jen samozřejmé, že člověk musí zanechat cizoložství, vraždy, lakomství, lsti a podobné přečiny, protože ty trestá i světský zákon. Proto Ježíš jde o mnoho dále. Žádá chudobu, a to nejen těla, ale i ducha, s ní spojenou tichost a pokoru srdce, neagresivnost, neodporování zlému, snášení utrpení, odpouštění, lásku k bližnímu. Jeho ideálem je skromný, otevřený, upřímný, nepokrytecký, neformalistický, zásadový člověk, nezištně pomáhající druhým, odporující zlému jen svojí dobrotivostí, před kterou, jak Ježíš věří, se nakonec skloní každé zlo; člověk, který svojí duchovní čistotou a silou pokoří zákeřnou zlobu.

Je jen samozřejmé, že Ježíš se o materiální blaho člověka, o jeho hmotné statky nestaral a že bohaté a bohatství víckrát rázně odsoudil, protože svádí člověka ke hříchu, světskosti. Sám byl úplně chudý a říkal, že když lišky mají svá doupata a ptáci svá hnízda, on nemá kam by hlavu složil. Svým stoupencům doporučoval, aby se nestarali o jídlo a pití tak, jak se o to nestarají vrány a polní květy, o které se stará Bůh. „Ale hledejte království boží a to všechno vám bude přidáno.“ (Luk. 12, 31) Proto je pochopitelné, že nevěnoval zvláštní pozornost ani vnější, materiální, živé či neživé přírodě, ačkoliv ji pokládal za dílo boží a často z ní čerpal obrazy pro svá podobenství. Šlo mu o lidskou přírodu, o lidského ducha, který byl zkažený a kterého bylo potřeba zachraňovat.

Jaký byl Ježíšův vztah ke Starému zákonu?

Ježíš prohlásil, že nepřišel Starý zákon zrušit, ale naplnit. Určitě v některých souvislostech ho naplnil, ale v mnohých ho i zrušil, neboť se obracel proti jeho povaze. Starozákonní Židé příliš neholdovali duchu, ale spíše tělu a často scházeli z mravní cesty, kterou jim vytyčil Hospodin nejen v Desateru, ale i v jiných příkázáních a příkazech. Horší bylo že on sám je podporoval v hříchu a přestupoval svoje vlastní příkázání, která jim dal. Nezakazoval jim majetky, sliboval jim zlato i stříbro, přírodní bohatství, krásné domy, dlouhý a pěkný pozemský život. Nijak zvlášť nekrotil jejich agresivitu a nejen že jim nařizoval pomstu zásadou „oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nohu za nohu“ (2M 21, 24), ale přikázal jim vyhubit po příchodu do zaslíbené země vícero národů.

Proti tomu všemu Ježíš přímo nebo nepřímě vystupoval. Otevřeně odsoudil zásadu „oko za oko, zub za zub“ a nařídil odpouštění, milosrdenství. Zavrhl agresivitu a zabíjení, nenávisť vůči ostatním národům. Když on jediný striktně dodržoval čtvrté příkázání, nedodržoval některá další. Když poradil bohatému mládenci: „Prodej vše co máš a rozdej chudým a budeš mít poklad v nebi a pojď a následuj mě.“ (Luk. 18, 22), vystoupil tím proti devátému a desátému příkázání, kde Hospodin ochraňuje majetek Židů proti „požádání“. Překračoval i třetí příkázání o svěcení svátečního dne, soboty, neboť i tehdy léčil, což se pokládalo za hřích. Proto když se ho jeden kníže zeptal, co má dělat, aby obdržel věčný život, vyjmenoval mu Ježíš všechna příkázání kromě těch, která sám nedodržoval.

Dokončení příště

